

บทที่ 2

ชีวิตและผลงานของชาติ กอบจิตติ

1. ชีวิตของชาติ กอบจิตติ¹

ชาติ กอบจิตติ เกิดเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2497 ที่บ้านริมคลองสุนัขหอน อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรสาคร เป็นลูกคนที่สองในบรรดาพี่น้อง 9 คน เขาได้รับการตั้งชื่อจากพ่อว่า สุชาติ² พ่อแม่ของเขาเป็นเจ้าของร้านของชำและเช่าที่นาเกลือ โดย พ่อของเขามักจะถ่อเรือจากสมุทรปราการ เพื่อขนเกลือมาขายที่กรุงเทพฯ เมื่อปิดเทอมเขาก็จะติดตามพ่อของเขาไปด้วย ดังนั้นชีวิตของเขาจึงผูกพันอยู่กับแม่น้ำลำคลอง จนเป็นผลให้ผลงานชิ้นแรกของเขาเกี่ยวข้องกับแม่น้ำลำคลองเป็นหลัก ชาติจบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียน วัดบ้านบ่อ ก่อนจะไปเป็นเด็กวัดที่วัดตะพาน กรุงเทพฯ ขณะเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนปทุมคงคา ในช่วงสองปีแรกของการเรียน ชาติสามารถเรียนได้คะแนนดี ถึงแม้ตัวเขาเองจะไม่ถนัดวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ แต่สำหรับวิชาวาดเขียนและการเขียนเรียงความ เขากลับทำได้คะแนนดีมาก เรื่องสั้นเรื่องแรกของชีวิตเขาที่ได้ถูกตีพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์ของรุ่นคือเรื่อง “นักเรียนนักเลง” ซึ่งต้องการสื่อถึงความไม่เหมาะสมในการทำตัวเป็นอันธพาลของนักเรียน

จากนั้น ชาติก็ได้เข้าเรียนที่วิทยาลัยเพาะช่าง สาขาภาพพิมพ์ เป็นเวลาห้าปี ในขณะนั้น ชาติส่งเสียตัวเองเรียน โดยการทำงานพิเศษหลายอย่าง เช่น เด็กส่งหนังสือพิมพ์, พ่อค้าแร่, ช่างก่อสร้าง, ศิลปินบนฟุตบาท หรือแม้แต่ตอนอยู่ปีสอง เขาไปเป็นเด็กเปิดประตูของบาร์อะโกโก้แถมพัฒนาพงศ์ แต่ก็ยังใช้เวลาเพื่ออ่านงานเขียนของนักเขียนที่มีชื่อของเมืองไทยในยุคนั้นเช่น ‘รงค์ วงษ์สวรรค์, สุวรรณี สุคนธา, นพพร บุญฤทธิ์, อาจินต์ ปันจพรรค์ รวมถึง งานแปลของนักเขียนต่างประเทศ เช่น กามูต์, ชาร์ดร์, แจ็ค ลอนดอน, กิย เดอโมบัสซังต์ อย่างไรก็ตามเขายังชื่นชมนักเขียนวรรณกรรมเพื่อชีวิตของไทย เช่น สุวัฒน์ ศรีเชื้อ, สุชาติ สวัสดิ์ศรี, รัศมี เผ่าทองเหลือง นอกจากนี้เขาได้ร่วมมือกับเพื่อนผลิตหนังสือชื่อ “เสนาสารยุคดารา” และจัดตั้งชมรมวรรณศิลป์เพื่อผลิตหนังสือโดยประกาศรับงานเขียนของคนอื่นมาตีพิมพ์ แต่ก็ล้มเหลวเพราะไม่มีคนสนใจ นอกจากนี้เขายังเขียนบทละครไว้ราวสิบกว่าเรื่อง(ในจำนวนนั้นมีรูปแบบเหนือจริงหรือ Surrealism อยู่ด้วย) และทำละครให้เพื่อนร่วมสถาบันได้ชม เวลาต่อมาชาติไม่สามารถสอบเข้าคณะจิตรกรรม ของ

¹เก็บความจาก วรสาร “ถนนหนังสือ” ฉบับวันที่ 7 ธันวาคม 2528 และนิตยสาร “ไรท์เตอร์แม็กกาซีน” ฉบับวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2538 รวมไปถึงหนังสือ “The 20 Best Novels Of Thailand”

²สาเหตุที่เขาเปลี่ยนชื่อเพราะได้รับแรงบรรดาลใจจากนามปากกาของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ (หนู่ม) โดยใช้นามปากกาว่า ‘ชาติ กอบจิตติ (ตั้ง) และในที่สุด เขาก็เปลี่ยนชื่อตัวเองเป็นทางการว่า ชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ เขาจึงต้องกลับไปอยู่บ้านที่บ้านบ่อ แต่ต่อมาก็ออกจากบ้านมาทำกระเป๋านักเรียน จากประสบการณ์อันหลากหลายที่ได้กล่าวถึงนี้ได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีสำหรับนวนิยายและเรื่องสั้นของชาติ

เรื่องสั้นของเขาในช่วงแรก ๆ ของการเป็นนักเขียนคือ “ผู้แพ้” ซึ่งเป็นหนึ่งในสองเรื่องที่ได้รับรางวัลช่อการะเกดจากสุชาติ สวัสดิ์ศรี รวมทั้งเรื่องนี้ยังได้รับรางวัลชมเชยจากการคัดเลือกเรื่องสั้นดีเด่นประจำปี 2522 ของสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยอีกด้วย นอกจากนี้งานเขียนของเขาบ้างชิ้นได้รับการตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในหนังสือชื่อ “ถนนหนังสือ” อย่างไรก็ตามทั้งในระหว่างและช่วงก่อนหน้านี้นี้ชาติได้พยายามฝึกฝีมือของตนในวรรณคดีกับวรรณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงพยายามดัดแปลงหรือฉีกแนวรูปแบบจากการอ่านหนังสือของนักเขียนหลายคนเพื่อให้เป็นรูปแบบของตัวเองมากขึ้น แต่ชาติก็ไม่ได้ทอดทิ้ง งานอาชีพที่เขาทำมานานที่สุดนั่นคือการทำกระเป๋านักเรียน ร่วมกับภรรยาซึ่งเคยเรียนอยู่ในสถาบันเดียวกัน เพื่อหารายได้มาจือจุนครอบครัวนอกจากรายได้จากอาชีพนักเขียน กระนั้นรายได้จากงานเขียนสามารถทำให้เขามีสำนักพิมพ์ เป็นของตัวเอง ชื่อว่า “หอน” เพื่อพิมพ์งานเขียนของตัวเอง งานที่ชาติได้รับชื่อเสียงและเกียรติประวัติมากที่สุดคือ นวนิยายเรื่อง “คำพิพากษา” ซึ่งได้รับรางวัล ซีไรท์ ประจำปี พ.ศ. 2526 และได้รับการประกาศยกย่องจากคณะกรรมการโดยสังเขปดังนี้

“ผู้เขียน (ชาติ) ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่าคนในฐานะปัจเจกมักตกเป็นเหยื่อความเชื่อและการตัดสินใจของสังคมไม่ว่าจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ตาม ยังผลให้บุคคลที่ถูกพิพากษาต้องอ้างว้าง โดดเดี่ยวและทุกข์ทรมานจนทำลายบุคคลนั้นทั้งจิตใจและร่างกายในที่สุด.....ส่วนลักษณะดีเด่นในรายละเอียดอยู่ที่มีการผสมผสานระหว่างแนวคิดซึ่งมีลักษณะสากลกับสะท้อนรูปแบบและเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์ไทย ทั้งยังมีการใช้กลวิธีและท่วงทำนองแปลกใหม่กว่านวนิยายไทยเรื่องอื่น ถือได้ว่าเป็นความสมบูรณ์ ทางวรรณศิลป์”

นอกจากนี้นวนิยายเรื่องคำพิพากษายังได้รับการการศึกษา และการวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายท่านในวงวรรณกรรม เช่น เจตนา นาควัชระ, นฤมิตร สอดสุข, กอบกุล อิงคุทานนท์, สดชื่น ชัยประสาน ๔๗ อย่างไรก็ตามงานเขียนของเขาภายหลังจากนั้นถึงแม้จะไม่ได้รับการวิจารณ์หรือการศึกษาอย่างชัดเจนแต่ก็ได้รับความสนใจจากผู้อ่านเสมอมา จนถึงงานเขียนชิ้นที่เก้าที่ชาติได้รับรางวัล ซีไรท์เป็นครั้งที่สอง ทำให้เขาเป็นคนไทยคนแรกที่สามารถทำเช่นนั้นได้ อย่างไรก็ตามเขาไม่ได้รับคำวิจารณ์มากเท่ากับคำพิพากษา ส่วนคำประกาศของคณะกรรมการตัดสินรางวัล ซีไรท์ ประจำปี 2537 โดยสังเขปมีดังนี้

“ (ชาติ) ...เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตอย่างแท้จริง “ไม่มีอะไร” โดยเสนอภาพชีวิตของคนจรจวนหนึ่งที่มาใช้ชีวิตช่วงสุดท้ายร่วมกัน... นอกจากแนวคิดที่แสดงสัจธรรมดังกล่าวแล้ว

การเสนอเรื่องยังมีลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้กลวิธีแปลกใหม่ ...ทำให้การดำเนินเรื่องน่าสนใจ... ตัวละครมีลักษณะเด่น มีสีสันและมีชีวิตชีวา สาระของเรื่องนี้มีพลังกระทบให้ผู้อ่านให้ตระหนักถึงความว่างเปล่าของชีวิตที่มนุษย์หลงติดอยู่”

ปัจจุบันชาติ กอบจิตติ อาศัยอยู่กับภรรยา ณ สวนในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พร้อมทั้งเขียนบทความ หรือเรื่องสั้น ลง หนังสือแม็กกาซีนอย่างต่อเนื่องสืบมา

2. ผลงานของชาติ กอบจิตติ

ก่อนที่จะกล่าวถึงงานของชาตินั้นจำเป็นต้องแสดงให้เห็นก่อนถึงวิวัฒนาการของวรรณกรรมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ว่ามีความเป็นมาและมีแนวคิดอย่างไรที่จะมาถึงยุคของชาติ

2.1 วรรณกรรมยุคก่อนและยุคเดียวกับ ชาติ กอบจิตติ

2.1.1 ความหมายของวรรณกรรม

มักจะมีคำถามสับสนระหว่างคำว่า “วรรณคดี” และ “วรรณกรรม” อยู่เสมอ เนื่องจากทั้งสองคำมีความหมายคล้ายคลึงกัน และมาจากศัพท์ในภาษาอังกฤษที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน นั่นคือ วรรณคดีมาจากคำว่า Literature และวรรณกรรมมาจากคำว่า Literary work แต่ทั้งคู่ก็มีความแตกต่างกันออกไปบ้างตามคำจำกัดความดังต่อไปนี้

วรรณคดี ตามรูปศัพท์คือ “วรรณ” แปลว่าหนังสือ และ “คดี” แปลว่า ทาง รวมความคือ ทางแห่งหนังสือ หรือ แนวทางในการเขียนหนังสือ¹ คำนียามที่ชัดเจนคือ หนังสือที่แต่งดี ใช้ภาษาดี ให้ความหมายแจ่มแจ้งเด่นชัด โน้มน้าวอารมณ์ผู้อ่านให้คล้อยตาม ทั้งซาบซึ้ง ตื่นเต้น บั่นควมรู้สึกนึกคิดที่งดงาม ไม่เกิดความรู้สึกฝืดต่ำ มีศิลปะในการพรรณนาความที่สุภาพ สละสลวย งดงามและอลังการ อีกทั้งยังสอดแทรกคติธรรม ส่งเสริมให้เกิดสติปัญญา ที่สำคัญคือ อยู่ในความนิยมของประชาชนเป็นเวลานาน

วรรณกรรม ตามรูปศัพท์คือ “วรรณ” แปลว่า หนังสือ และ “กรรม” แปลว่า การกระทำ ดังนั้นวรรณกรรมคือสิ่งที่ถูกเขียนขึ้นทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด หรือมีจุดมุ่งหมายอะไร อาทิ คำอธิบายวิธีใช้กล้องถ่ายรูป, ใบปลิว, หนังสือพิมพ์, นวนิยาย, เรื่องสั้น, บทละคร, หนังสือสำหรับเด็ก, บทเพลง, สารคดี ฯลฯ²

¹ปัญญา บริสุทธิ์, *วิเคราะห์วรรณคดีไทยโดยประเภท* (กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534), หน้า 3.

²รัช ปุณโณทก, *แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน* (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527), หน้า

วรรณคดีทุกชิ้นเป็นวรรณกรรม แต่วรรณกรรมอาจจะไม่เป็นวรรณคดี เพราะขาดคุณลักษณะของวรรณคดี

หากเราใช้ยุคทางการเมืองเป็นตัวแบ่ง เราอาจเรียกวรรณคดีในอีกชื่อหนึ่งว่าเป็นวรรณกรรมแบบเก่าหรือวรรณกรรมยุคก่อนที่ไทยจะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกคือตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยถึงยุครุ่งรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3) และวรรณกรรมหลังจากนั้นคือตั้งแต่ รัชกาลที่ 4 เราสามารถเรียกว่าเป็นวรรณกรรมปัจจุบันหรือวรรณกรรมยุคงานเขียนที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก เข้ามาแพร่หลายเป็นคู่แข่งกับวรรณคดี

2.1.2 พัฒนาการของวรรณกรรม

2.1.2.1 วรรณคดี หรือวรรณกรรมแบบเก่า

กรุงสุโขทัย

เนื่องจากกรุงสุโขทัยมีการปกครองเป็นแบบปิตุลาธิปไตย หรือกษัตริย์ในฐานะพ่อปกครองประชาชนในฐานะลูก จึงไม่มีความแตกต่างกันมากนักระหว่างชนชั้น วรรณคดีในยุคเริ่มต้นนี้ถูกเขียนขึ้นมาสำหรับทุกคน ภาษาเลยไม่มีความสลับซับซ้อน ส่วนใหญ่เป็นแบบร้อยแก้วมีสัมผัส และมีร้อยกรอง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกลอนพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่นแทรกเข้ามาบ้าง โดยทั่วไปมีการยอมรับว่า ศิลปจารึกหลักที่หนึ่งซึ่งถูกสลักเป็นอักษรแบบสุโขทัย ของพ่อขุนรามคำแหงเมื่อ พ.ศ. 1826 เป็นวรรณกรรมชิ้นแรกของไทย นอกจากนี้อังม้งงานชิ้นอื่นซึ่งโดดเด่นไม่แพ้กันคือ ไตรภูมิพระร่วงซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างจินตนาการและความเชื่อ เรื่องนรก สวรรค์ ในพุทธศาสนา, สุภาษิตพระร่วง ซึ่งเป็นการรวบรวมคำพังเพยที่สั่งสอนกันมาแบบปากต่อปาก, คำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์หรือนางนพมาศ ซึ่งเป็นการรวบรวมขนบธรรมเนียมต่างๆ ในราชสำนักตลอดจนความเป็นไปของหญิงชาววังในสมัยนั้น

วัตถุประสงค์โดยรวมของวรรณคดีสมัยนี้คือ มุ่งสะท้อนภาพสังคมและแสดงความภูมิใจในการสร้างชาติ ยกย่องพระเกียรติคุณของกษัตริย์ อีกทั้งยังอบรมสั่งสอนให้ประชาชนประพฤติดีในกรอบของกฎหมาย ศีลธรรม จารีตประเพณี ซึ่งอิงอยู่บนคำสั่งสอนของพุทธศาสนา

กรุงศรีอยุธยา

ในยุคนี้อาณาจักรค่อยๆ ทวีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น รวมไปถึงการปกครองที่เปลี่ยนกษัตริย์เป็นสมมุติเทพ มีการแบ่งชนชั้นที่เต็มไปด้วยอภิสิทธิ์หรือ

¹สมพร มั่นตะสูตร, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2526), หน้า 22.

อำนาจ วรรณคดีในยุคนี้จึงเพิ่มความซับซ้อนตามวัฒนธรรมซึ่งได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ เช่น อินเดีย จีน ขอม แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับอิทธิพลจากสุโขทัยเลย ในววรรณคดีของกรุงศรีอยุธยา ได้เกิดโคลง, ฉันท์, กาพย์, กลอนร่าย, ลิลิต (ส่วนผสมของโคลงและร่าย), คำหลวง (ส่วนผสมของโคลง, ฉันท์, กาพย์ และกลอน) และร้อยแก้วเป็นส่วนน้อย เนื่องจากความซับซ้อนและความยากของภาษา วรรณคดีจึงตกอยู่ในแวดวงของนักปราชญ์แห่งราชสำนักเท่านั้น วรรณคดีเรื่องแรกของกรุงศรีอยุธยา คือ ประกาศโองการแข่งน้ำ ซึ่งถูกแต่งขึ้นเพื่อใช้ในพระราชพิธีศรีสังข์ปลากาล หรือ พิพัฒน์สัตยา นอกจากนั้นตลอดเวลา 417 ปี ที่อาณาจักรแห่งนี้เป็นราชธานีของไทยก็ได้มีวรรณคดีเด่นๆ อีกมากมายปรากฏตามมา อาทิ ลิลิตยวนพ่าย, มหาชาติคำหลวง, โคลงโลกนิติ, อนิรุทธคำฉันท์, ลิลิตพระลอ, รามเกียรติ์, โคลงนิราศพระพุทธรบาท, จินตามณี ฯลฯ

จุดประสงค์โดยรวมของวรรณคดีสมัยนี้ นอกจากมุ่งให้ประชาชนประพฤติตัวตามกรอบของสังคมอย่างสุโขทัยแล้ว ยังแบ่งชนชั้นตามกฎหมายอย่างชัดเจน และเชิดชูผู้มีอภิสิทธิ์เหนือสังคมเป็นพิเศษ ที่สำคัญเพื่อความบันเทิงและความรู้ทั่วไป ซึ่งวรรณคดีในสมัยอาณาจักรสุโขทัยไม่มี¹

กรุงธนบุรี

เป็นยุคที่พระเจ้าตากสินทรงนำอาณาจักรเข้ารบพุ่งกับพม่าและก๊กอิสระอื่นๆ พร้อมกับความพยายามอย่างหนักในการสร้างอาณาจักรใหม่ขึ้นมา อีกทั้งราชธานีของไทยแห่งนี้มีอายุเพียง 15 ปี จึงไม่มีเวลาพอที่จะประดิษฐ์รูปแบบใหม่ของวรรณคดีขึ้นมา นอกจากจะนำเอา วรรณคดีจากกรุงศรีอยุธยา ซึ่งรอดจากการถูกเผาทำลายช่วงถูกพม่ารุกรานมาฟื้นฟู และก็มีกวีจากราชสำนักของกรุงเก่ามาช่วยกันแต่งวรรณคดีหลายเรื่อง อาทิ รามเกียรติ์บางตอน, ลิลิตมงกุฎ, กาถิ, โคลงเฉลิมพระเกียรติ์พระเจ้ากรุงธนบุรี, กฤษณาอนนึ่งคำฉันท์ ฯลฯ

จุดประสงค์โดยทั่วไปของวรรณคดียุคนี้คือปลุกใจประชาชนให้รักชาติ และตระหนักถึงคุณธรรมอื่นๆ เช่น ความซื่อสัตย์และความยุติธรรม

กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3)

ยุคนี้ยังคงยึดถือวิธีการแต่งวรรณคดีตามแบบของกรุงศรีอยุธยา เพราะได้มีการรวบรวมเอาวรรณคดีเก่าๆ มาสะสางใหม่ในช่วงต้นรัชกาลที่ 1 แต่โลกทัศน์ของวรรณคดีในยุคนี้มีลักษณะกว้างขึ้น โดยยอมรับเอาวรรณคดีพื้นบ้านของประชาชนมาผสมผสานด้วย อาทิ ขุนช้างขุนแผน, ไกรทอง, ระเด่นระไค อีกทั้งยังยอมรับงานแปลจากวรรณกรรมของชาติอื่น เช่น

¹ประทีป เหมือนนิล, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (กรุงเทพฯ: สุทธิสาร, 2519), หน้า 14.

เรื่อง ราชาราชของมอญและสามก๊กของจีน ดังนั้น นอกจากความคิดและจินตนาการแบบเพื่อฝัน ซึ่งเป็นคุณสมบัติหลักของวรรณคดีแล้ว วรรณคดีไทยยังมีส่วนผสมของความเป็นจริงมากขึ้น ทำให้เกิดภาพของแนวคิดและวิถีการดำเนินชีวิตแบบชาวบ้านทั่วไปชัดเจนขึ้น งานสำคัญในยุคนี้นี้ ได้แก่ อิเหนา, คาวิ, มณีพิชัย, ไชยเชษฐ์, ขุนช้างขุนแผน, พระอภัยมณี, สิงห์ไตรภพ, สังข์ทอง, สุภาพดสอนหญิง, สวัสดิรักษา ฯลฯ

จุดประสงค์โดยทั่วไปของวรรณคดียุคนี้ ไม่ได้แตกต่างจากยุคสมัยอื่น ที่ผ่านมา นอกจากเน้นถึงความสำคัญของปัจเจกบุคคลมากขึ้น และได้นำเสนอถึงความไม่พอใจต่อระบบราชการกับสังคมที่ก่ออึดอัดอยู่บ้าง ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือเรื่อง ระเด่นลันได ที่แต่งโดยพระมหามนตรี ขุนนางในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องตลกเสียดสีเรื่องแรกของไทย

2.1.2.2 วรรณกรรมปัจจุบัน (ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 - ปัจจุบัน)

นับตั้งแต่ไทยทำสนธิสัญญาเบาริงกับอังกฤษ ใน พ.ศ. 2398 ก็ได้มีประเทศตะวันตกส่งทูตเข้ามาผูกสัมพันธ์ไมตรีและเจรจาทำสนธิสัญญาทางการค้าอีกหลายประเทศ ทำให้ไทยต้องผูกตัวเองเข้ากับตลาดโลก อันนำไปสู่การเปิดรับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะยุโรป ผู้นำวัฒนธรรมของดณมาเผยแพร่อย่างมากมายในรัชกาลที่ 4 ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการตีพิมพ์หนังสือ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2387 หมอบรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) ออกหนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับแรกคือ Bangkok Recorder และในวันที่ 14 มีนาคม 2401 รัชกาลที่ 4 ทรงโปรดเกล้าให้ตั้งโรงพิมพ์หลวง และตีพิมพ์พระราชกิจจานุเบกษา ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของวรรณกรรมปัจจุบัน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศตะวันตกกำลังล่าอาณานิคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงตัวเองให้ทันสมัยเทียบเท่าประเทศเหล่านั้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในด้านต่างๆ อาทิ ทรงโปรดให้เลิกทาส, ให้มีการปรับปรุงการสาธารณสุข, การปกครอง, กฎหมาย, การสื่อสารคมนาคม ฯลฯ ตามแบบอย่างของตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เล่าเรียนมากขึ้นในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยโดยไม่จำเป็นต้องเรียนเฉพาะในวัดหรือบ้านเหมือนเมื่อก่อน อีกทั้งรัชกาลที่ 5 ยังทรงส่ง พระราชโอรสไปศึกษาที่ประเทศต่างๆ ในยุโรป เมื่อพระองค์เหล่านั้นกลับมาสู่มาตุภูมิก็ได้นำรูปแบบของวรรณกรรมแบบใหม่คือเรื่องสั้น นวนิยาย ละคร สารคดี บำว มาเผยแพร่อีกด้วย ใน พ.ศ. 2427 หนังสือชื่อ “วชิรญาณวิเศษ” ก็ให้กำเนิดเรื่องสั้นเรื่องแรกของไทยคือ เรื่อง “สนุกนิกร” ของกรมหลวงพิชิตปรีชากร พ.ศ. 2443 หนังสือชื่อ “ลักกับวิทยารายเดือน” ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ตีพิมพ์นวนิยายแปลเรื่องแรก คือ “ความพยายาม” จาก “Vendetta” ของ Marie Corelli หนึ่งปีต่อมาคือ พ.ศ. 2444 หลวงวิมาศปริวัตร ก็เขียนนวนิยายออกมาตอบโต้ คือความไม่พยายาม (Nonvendetta) หากหลักฐานงานเขียนชิ้นนี้ยัง

คงหลงเหลือในปัจจุบัน เราอาจกล่าวได้ว่าเป็นนวนิยายเรื่องแรกของไทย¹ ประจวบกับการเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายของโรงพิมพ์ จึงมีการนำเสนอวรรณกรรมแบบใหม่มากขึ้นตามลำดับ (ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีงานตีพิมพ์ถึง 59 ชิ้น) อีกทั้งประชาชนเริ่มมีการศึกษาสูงขึ้นจึงต้องการงานเขียนที่มีรูปแบบและแนวความคิดใหม่ซึ่งวรรณคดีในยุคเก่าไม่สามารถตอบสนองได้ ถึงแม้ในสมัยรัชกาลที่ 6 วรรณคดีทั้งโคลงฉันท์ กาพย์ กลอน บทละครเรื่องและบทละครพูดจะเจริญรุ่งเรืองก็ไม่อาจหยุดยั้งการเจริญเติบโตของวรรณกรรมยุคปัจจุบันได้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเองก็ทรงใฝ่พระทัยในการประพันธ์นวนิยายและเรื่องสั้นนอกเหนือจากงานวรรณคดีแบบเก่า จึงนับได้ว่าวรรณกรรมไทยช่วงเปลี่ยนรูปแบบตามแบบตะวันตกมาเป็นรูปแบบของตัวเองกำลังเฟื่องฟูมาก

ในสมัยรัชกาลที่ 7 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 วรรณคดีซึ่งมีเนื้อหาซ้ำซากวนเวียนแต่ในชนชั้นสูงและใช้จินตนาการมากก็ตกต่ำลงเพราะวรรณกรรมปัจจุบันมีลักษณะที่วรรณคดีไม่มีคือ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในสมัยนั้น ซึ่งเป็นยุคล่มสลายของศักดินาแบบเก่า อีกทั้งยังวิพากษ์วิจารณ์สังคมโดยตรงหรือผ่านคำพูดของตัวละครบางตัว และยังเสนอการแก้ไขสภาพสังคมอีกด้วย² กระนั้นวรรณกรรมซึ่งมีสาระคล้ายกับวรรณคดีคือ นิยายชีวิต อันมีเนื้อหาหมกมุ่นแต่ในเรื่องครอบครัว, ความรักของหนุ่มสาว,สามี กับภรรยาหลวง ภรรยาหน้าอก จิงรักหักสวาทกัน รวมไปถึงการสะท้อนความเป็นจริงแบบผิวเผินของคนกลุ่มเล็กๆ ก็รุ่งเรืองไม่น้อย นับแต่นั้นเป็นต้นมา วรรณกรรมได้เคลื่อนตัวจากพวกขุนนางหรือข้าราชการระดับสูงมาสู่ประชาชนระดับล่าง ดังจะดูได้จากช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ๆ วรรณกรรมไทยมักจะมีการนำเสนอ ความเหลื่อมล้ำกันในชีวิตของกลุ่มชนชั้นสูงคือเชื้อพระวงศ์ระดับกลางหรือล่าง และสามัญชน

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม บังคับให้มีการปฏิรูปภาษาไทยเสียใหม่เพื่อให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาของประเทศฝ่ายอักษระ จนมาถึงช่วงที่สภาวะเศรษฐกิจของไทยตกต่ำอย่างหนักเพราะพิษจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังจาก รัฐบาลของ หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีในสาย เสรีนิยมของ นายปรีดี พนมยงค์ ถูก คณะรัฐประหารซึ่งนำโดย จอมพล ผิน ชุณหะวัณทำการรัฐประหารใน พ.ศ. 2490 การเมืองไทยตกอยู่ใต้อำนาจเผด็จการ เกือบตลอดเวลา

¹Marcel Barang, *The 20 Best Novels of Thailand* (Bangkok : Thai modern classics, 1994), pp.61.

²เอมอร นิธิบุรุษ, *ทัศนะทางสังคมในนวนิยายไทยสมัยรัชกาลที่ 7*, (กรุงเทพฯ: เซเวนพรี้นติ้งกรุป, 2537), หน้า 163-164.

ความคิดสร้างสรรค์ของวรรณกรรมไทยจึงไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร มีบางเหตุการณ์ที่ทำให้วงการวรรณกรรมเกิดการสะดุดเช่น กบฏสันติภาพ ใน พ.ศ. 2495 ซึ่ง นักคิดนักเขียนหลายคนถูกจับในข้อหาทำการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ รวมไปถึงการห้ามการแสดงออกทางการเมืองในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2501-2506) ผู้เชื่อมั่นในการปกครองระบบเผด็จการแบบ พ่อขุน ส่งผลให้วรรณกรรมประโลมโลกหรือนิยายชีวิตที่หาสาระความรู้ได้น้อยครองความเป็นเจ้าตลาด แต่เพียงผู้เดียว

ต่อมาไม่นาน วรรณกรรมเพื่อชีวิตซึ่งเน้นการสะท้อนความเป็นจริงทุกด้านของชนส่วนใหญ่ และยังชี้นำทางที่ดีกว่าแก่สังคมก็เฟื่องฟู เนื่องจากอิทธิพลของวรรณกรรมต่างประเทศ และภาวะผันผวนทางการเมือง โดยเฉพาะช่วงก่อนและหลัง 14 ตุลาคม 2516 กับ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเหตุการณ์แรกเป็นการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างนักศึกษากับรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร และเหตุการณ์ที่สองคือ การประท้วงเพื่อต่อต้านการตัดสินใจของรัฐบาล ม.ร.ว. เสنية ปราโมชที่ให้ จอมพลถนอมกลับเข้ามาในประเทศไทยโดยการบวชเป็นสามเณร วรรณกรรมเพื่อชีวิตจึงขยายตัวออกมาเป็น วรรณกรรมเพื่อมวลชน ซึ่งมีเป้าหมายคือ ปลุกกระดมประชาชนให้เกิดจิตสำนึกทางการเมืองโดยได้รับอิทธิพลจากลัทธิสังคมนิยม นักเขียนที่มีชื่อในยุคนั้นได้แก่ อัสนี พลจันทร, วิทยากร เชียงกุล, เสنية เสาวพงศ์, วิสา คัญทัพ, รวี โคมพระจันทร์, ประเสริฐ จันดำ ฯลฯ จนมาถึงสมัยรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งประกาศนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแข็งกร้าว วรรณกรรมเพื่อมวลชนหรือแนวประชาชนจึงซบเซาลง เพราะการควบคุมสื่ออย่างเข้มงวดและการกวาดล้างเอกสารที่เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์อย่างหนัก

จนถึงยุคของ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีตามลำดับ ประเทศไทยเริ่มเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนและวงการวรรณกรรมมีเสรีภาพในการแสดงออกมากขึ้น และประเทศกำลังก้าวเข้าสู่ยุคถึงอุตสาหกรรม อันเป็นผลมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจในสมัยของจอมพล สฤษดิ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ภาคอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีถูกพัฒนาจนเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ แทนที่ภาคเกษตรกรรม ลักษณะที่ชัดเจนของสังคมไทยขณะนั้นคือ การล่มสลายของชุมชนท้องถิ่นเพราะการหลั่งไหลของชาวชนบทเข้าสู่กรุงเทพฯ ซึ่งในยุคนี้เองเป็นเวลาแห่งการแสดงออกอย่างเต็มที่ของนักเขียนแนวเพื่อชีวิต เกี่ยวกับความท้อแท้ หดหู่ ความหวาดวิตกและความแปลกแยกของคนไทย สังคมที่พวกเขาอยู่บนวันทวิความซับซ้อนจนพวกเขาก้าวตามไม่ทัน รวมไปถึงการตั้งคำถามและโต้แย้งต่อกฎเกณฑ์ที่บีบรัดจากสังคมของ ทั้งคนชั้นล่างและชั้นกลาง ซึ่งนักเขียนที่มีชื่อได้แก่ ชัยรินทร์ ไชยวัฒน์, วัฒน์ วรรทยางกูร, อัสศิริ ธรรมโชติ, ไพฑูรย์ ธัญญา, จำลอง ผึ้งชลจิตร, วิมล ไทรนิมิต ฯลฯ และหนึ่งในนั้น คือ ชาติ กอบจิตติ

จากประวัติศาสตร์ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการจาก
วรรณกรรมแบบเก่าหรือ วรรณคดีไปสู่วรรณกรรมปัจจุบันนี้มีปัจจัยสำคัญคือ การเมือง และ
สังคม จากเดิมที่อยู่ภายในแวดวงจำกัดของผู้มีความรู้และสะท้อนความเป็นจริงของสังคมอย่าง
ฉาบฉวย เพราะโดยมากตกเป็นเครื่องมือของชนชั้นสูง วรรณคดีค่อยๆ กลายสภาพเป็นวรรณกรรม
มวลชน ซึ่งสะท้อนความเป็นจริงของคนหมู่มากเมื่อการปกครองตกอยู่ในมือของประชาชน อย่าง
ไรก็ตาม วรรณคดีมีลักษณะพิเศษคือ รูปแบบของภาษา มีความสวยงามสละสลวย ชับช้อนและแฝง
เร้นด้วย หลักธรรมะในพุทธศาสนากับพราหมณ์ แต่สิ่งซึ่งวรรณคดีขาดไปคือ ลักษณะของ
วรรณกรรมปัจจุบัน¹ ที่มีการตั้งคำถามต่อกฎเกณฑ์ จารีต ประเพณี และความยุติธรรมของสังคม
โดยต้องการนำเสนอวิธีเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างไม่คำนึงถึง อำนาจและบารมีของชนชั้นปกครอง
อันได้อิทธิพลจากแนวคิดปรัชญาการเมืองแบบตะวันตก คือ ความเสมอภาคของบุคคล (ไม่ว่าจะ
เป็นระบอบประชาธิปไตยหรือสังคมนิยม) , หลักวิทยาศาสตร์และเหตุผลที่ไม่เชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ
และบางส่วนได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปรัชญาอรรถิถาภินิยม ผลงานของชาติ กอบจิตติ ได้ชื่อ
ว่าเป็นวรรณกรรมปัจจุบันดังเหตุผลที่ได้ถูกระบุมาทั้งหมด

2.2 ผลงานของชาติ กอบจิตติ

สามารถสรุปเนื้อหาและแนวคิดจากงานเขียนของเขาได้ทั้ง 9 เล่มดังนี้

2.2.1 เรื่องสั้นถึงนวนิยายเรื่อง “ทางชนะ” (2522) ซึ่งรวมเรื่องสั้น ห้าตอน แต่ทั้ง
หมด ยกเว้น ตอนที่ 2 มีตัวละครชุดเดียวกัน

เรื่องสั้น ตอนที่ 1 คือตอน “ผู้แพ้” มีตัวละคร คือ โด่ง ,แม่ ,พ่อของเขาซึ่งรับจ้างนำ
เรือบรรทุกสินค้า ไปต่างจังหวัด รวมไปถึงพิทยา ,แม่ และเตี้ยของเขาซึ่งเป็นนายจ้างของพ่อโด่ง

พิทยามีฐานะทางบ้านดี จึงได้รับสิ่งต่างๆเช่น ของเล่นในขณะที่โด่งไม่ได้ทำให้ โด่ง
เสียใจมากเพราะฐานะทางบ้านของเขาไม่ดีเท่าพิทยา เรื่องนี้ทำให้แม่ของโด่งนึกน้อยใจที่ไม่
สามารถ ตอบสนองความต้องการของลูก แต่โชคดี ที่แม่สามารถส่งโด่งเรียนหนังสือได้ อย่างไรก็ตาม
เธอก็ต้องน้อยใจอีกครั้งเมื่อพบว่า พิทยาซึ่งมีวัยยังไม่ถึงเกณฑ์เรียน สามารถเข้าเรียนพร้อมโด่ง
ได้ ในเรื่องนี้ชาติต้องการสื่อให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ
รวมทั้งความทุกข์ของคนจนที่ไม่มีโอกาสจะได้รับสิ่งต่าง ๆ แม้แต่ การศึกษา

เรื่องสั้น ตอนที่ 2 คือ ตอน “ทางชนะ” มีตัวละคร คือ บัว และครอบครัว รวมไปถึง
ถึง เพื่อนของเขาที่โรงเรียน

¹ในที่นี้ไม่นับรวมวรรณกรรมประเภทเรื่งรมย์, ข่าว, สารคดี, นิทานสำหรับเด็ก.

เรื่องเริ่มต้นตอนที่โรงเรียนปิดเทอม บัวจึงต้องอยู่แต่กับบ้าน และเล่นกับน้องสาวจน น้องบาดเจ็บ พ่อ เลยให้เขาไปตัดกิ่งไผ่ มาหลายๆ อัน และนำมาหักแล้วนำมารวมกันเพื่อหักอีก หลายๆ ครั้งจนหักไม่ได้ สาเหตุที่พ่อสั่งให้ทำเช่นนี้คือการสอนให้บัวกับน้องรักและสามัคคีกัน

จนกระทั่งโรงเรียนเปิดเทอมอีกครั้ง คราวนี้ห้องเรียนของบัวมีนักเรียนใหม่คือ วิเชียร และพุด วิเชียรเป็นเด็กเรียบร้อย นิสัยดี ในขณะที่พุดมีนิสัยนักเลง ชอบรังแกเพื่อน วันหนึ่ง พุด รังแกวิเชียร และบัวไปฟ้องครูทำให้พุดไม่พอใจ เลย เข้าทำร้ายบัว อย่างไรก็ตามทั้งวิเชียรและ เพื่อน คนอื่นในห้องเรียนก็ช่วยกัน ต่อสู้กับพุดจนพุดสู้ไม่ได้ เหมือนกับคำสอนของพ่อ เป็นไปได้ ว่าชาติต้องการให้เรื่องนี้ปลุกเร้าให้พวกกรรมชื้พรวมตัวกัน เพื่อต่อสู้กับการกดขี่ข่มเหงของพวก นายทุน

เรื่องสั้น ตอนที่ 3 คือ ตอน “สายสร้อย” มีตัวละครคือ พิตยา แม่ และครูสนิทซึ่งเป็น ครูประจำชั้นของพิตยา

เรื่องเริ่มต้นที่ชีวิตของพิตยาซึ่งบัดนี้เรียนอยู่ ม.ศ.สาม แต่ไม่สนใจเรียน ใช้ชีวิตเสเพล ไปตามประสาวัยรุ่น กลับกับ ชีวิตของครูสนิท ตั้งแต่จบการศึกษามาใหม่ๆ และมีอุดมการณ์ที่จะ เปลี่ยนแปลง ค่านิยมการทุจริตในวงการการศึกษา แต่ต่อมา เมื่อเขามีครอบครัว ครูสนิทก็ละทิ้ง อุดมการณ์และทำตัวให้กลมกลืนกับ ค่านิยมนี้เสียเอง

เมื่อพิตยากำลังจะจบการศึกษา คะแนนของเขาไม่ดีนัก และมีท่าทีจะซ้ำชั้น เพื่อนเลย แนะนำให้เขาไปติดสินบนครูสนิท โดยใช้ทอง พิตยาก็ได้จบการศึกษาจริง ๆ แต่เขาได้คะแนนไม่ พอที่จะมีสิทธิ์ เรียน รด. ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูสนิทบอกกับพิตยาถึงสาเหตุของ เรื่องนี้ว่า เพราะแม่ของพิตยาให้ทองน้อยเกินไป ทำให้เขาเสียใจและโกรธครูสนิทมาก ในเรื่องนี้ ชาติต้องการแสดงให้เห็นถึง สังคมแบบบริโภคนิยมที่ทำให้มนุษย์เห็นความสำคัญของ เงินหรือ ของมีค่า มากกว่าผู้อื่น อันเป็นผลให้ เกิดการฉ้อฉลกัน ในวงการการศึกษา

เรื่องสั้นตอนที่4 คือ ตอน “เสมือนพี่น้อง” มีตัวละคร คือ โด่ง, พ่อแม่ของเขา และลุง ชื่น

โด่งซึ่งบัดนี้โตเป็นวัยรุ่นแล้ว แต่ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือต่อเพราะฐานะทางบ้าน ยากจน จึงต้องออกไปฝึกงานบนเรือขนเกลือที่พ่อเขาทำงานอยู่ และเรือลำอื่น ๆ ปล่อยให้แม่ซึ่งป่วย กระเสาะกระแสะ ต้องอยู่บ้านคนเดียว แต่ต่อมาแม่เสียชีวิตเพราะไม่ยอมกินยาที่พ่อกับโด่งซื้อให้ ทำให้คนทั้งสองเสียใจมาก พ่อลาออกจากงานเพื่อบวชตลอดชีวิต ส่วนโด่งละทิ้งบ้าน ไปเป็นลูกจ้าง บนเรือขนทรายที่มีลุงชื่น ควบคุม แต่แล้วลุงชื่นประสบอุบัติเหตุจนพิการทำให้ บริษัทเลิกจ้าง ในขณะที่โด่งได้รับความไว้วางใจให้ควบคุมเรือแทน แต่โด่งกลับรับลุงชื่นและภรรยามาทำงานอยู่ บนเรือด้วย ชาติต้องการสื่อให้เห็นถึง พฤติกรรมของพวกนายทุนที่มองเห็นพวกกรรมชื้เป็นเพียง

สิ่งที่ช่วยหาผลประโยชน์ให้กับตัวเองและเมื่อคนใดคนหนึ่งหมดประโยชน์ พวกนายทุนก็จะทิ้งเขาไป นอกจากนี้เรื่องยังสื่อให้เห็นถึงความเอื้ออาทรระหว่างชนชั้นกรรมาชีพด้วยกัน

เรื่องสั้นตอนที่ 5 คือ ตอน “เสียดขาด” มีตัวละครหลักคือ พิทยาและหลวงลุงพรหรือพ่อของโค้ง

พิทยาซึ่งตอนนี้โตเป็นหนุ่มแล้วได้กลับมาบวชที่วัดของบ้านเกิดโดยมีพ่อของโค้งเป็นพระพี่เลี้ยง ในช่วงเวลานั้น การตัดถนนเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้พวกโจรสามารถลักลอบเข้ามาตัดเสียดพระได้ ในคืนวันหนึ่ง พวกโจรกลับมาตัดเสียดพระอีกครั้ง แต่พ่อของโค้งพยายามต่อสู้ขัดขืน เลยถูกยิงจนมรณภาพ ท่ามกลางความเสียใจของทุกคน ชาติต้องการแสดงให้เห็นถึง ความโลภของมนุษย์ที่ทำให้เห็นว่า วัดมีค่ามากกว่ามนุษย์ด้วยกัน

2.2.2 นวนิยายขนาดสั้น เรื่อง “จนตรอก” (2523) มีตัวละครคือ บุญมา, พ่อของเขา, ภรรยา, ลูกสาวและลูกชายคือ สีดา, ออด, คำ

เรื่องเกิดขึ้นเมื่อ พ่อของบุญมาได้ย้าย จากบ้านนอก มาอาศัยอยู่กับ ครอบครัวของเขาในกรุงเทพ ทำให้ บ้านเช่าแคบลง บุญมาคิดหาเงินมาปลูกบ้านใหม่โดยการกู้เงินจากเจ้าแก้ว แต่เมื่อ พวกเขาได้อาศัยบ้านใหม่แล้ว ปัญหาเศรษฐกิจทำให้บุญมาไม่สามารถหาเงินมาใช้เจ้าหนี้ไม่ว่าจะเป็นดอก หรือ คั้นได้ เจ้าหนี้จึงโอนบุญมาให้กับเจ้าหนี้คนอื่นซึ่งเป็นเจ้าของเรือประมง บุญมาต้องออกจากบ้านไปทำงานในทะเลแทน เมื่อ กลับมาเยี่ยมบ้าน เขาพบว่าภรรยา ท้องกับผู้ชายคนอื่น จึงทำร้ายร่างกายเธอ ภรรยาของบุญมาหนีออกจากบ้านไป และต่อมา บุญมาก็จับได้ว่า สีดาไปมีความสัมพันธ์กับ วัชรในสลัมเดียวกัน เขาจึงทำร้ายร่างกายเธอ พร้อมกับไล่เธอออกจากบ้านอย่างไรก็ตาม เมื่อบุญมากลับไปทำงานบนเรือหาปลาอีกครั้งก็ต้องติดคุกเป็นเวลาหกเดือนเพราะเรือของเขาไปลักลอบหาปลาในเขตน่านน้ำพม่า ทั้งบ้านจึงเหลือพ่อของเขาซึ่งพิการเพราะถูกโจรทำร้าย และออกคกับคำ ออดคิดหาเงินมารักษาปู่ เขาจึงไปขโมยเศษเหล็กจากโรงงานแต่ถูกจับได้ ปู่ได้ทราบเรื่องก็ผูกคอตาย ในที่สุด เมื่อ บุญมาพ้นโทษกลับมาบ้านแล้วรับรู้เรื่องที่เกิดขึ้นก็หมดหวังในชีวิต เขาเลยพยายามฆ่าตัวตายพร้อมกับคำ แต่กลับรอดมาได้คนเดียว ในตอนจบ บุญมาถูกศาลตัดสิน จำคุกตลอดชีวิต ในเรื่องนี้ชาติต้องการสื่อให้เห็นถึงความรุนแรงที่เกิดจากคนจนถูกพวกนายทุนเอารัดเปรียบ อันส่งผลให้คนจนต้องพบกับความพินาศในชีวิตที่ละน้อย

2.2.3 นวนิยายเรื่อง “คำพิพากษา” (2524) มีตัวละครหลักคือ พัก, สัปเหร่อไข่, สมทรง, ครูใหญ่

พัก การโรงของโรงเรียนประจำตำบล ถูกชาวบ้านกล่าวหาว่าเขามีความสัมพันธ์ทางเพศกับแม่เลี้ยงซึ่งสติไม่ดีหลังจากพ่อของเขาเสียชีวิตทั้งที่พักเป็นคนบริสุทธิ์ ทำให้เขาถูก คนรอบข้างปฏิบัติในทางลบแบบต่าง ๆ เช่น ล้อเลียน ดูถูก นินทา จนไปถึงไม่ยอมคบค้า

ตามคัมภีร์ ทำให้ฟักมีความทุกข์มากทั้งที่เขาพยายามเป็นพลเมืองดี เช่น ไปช่วยเหลือ กิจกรรมของวัดและตำบลอยู่ไม่ขาด แต่เมื่อฟักจัดงานศพพ่อ เขาก็ได้พบเพื่อนที่ดีคือสัปเหร่อไข่ซึ่งก็มีอยู่ในชนชั้นทางสังคมเดียวกัน สัปเหร่อไข่ชวนให้ฟักลองดื่มเหล้า เขาก็พบว่าความเมาทำให้ความทุกข์หายไป

ฟักกลายเป็นคนคิดเหล้า จนเกียจคร้านที่จะทำงานของโรงเรียน หรือกิจกรรมของชุมชน อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ฟักโดนครูใหญ่ไล่ออก แต่เขาและนางสมทรงก็ยังอยู่ได้โดยอาหารที่พระในวัดฉันเหลือ ไม่นานฟักไม่มีเงินซื้อเหล้า เขาจึงไปเบิกเงินที่ฝากไว้กับครูใหญ่ แต่ครูใหญ่กลับโกงเงินของเขา ฟักพยายามทุกวิธีทางที่จะทวงคืน แต่ไม่เป็นผล และไม่มีคนในตำบลเชื่อเขา เมื่อฟักตามไปอาละวาดทวงเงิน จากครูใหญ่ถึงที่โรงเรียน เขาถูกตำรวจจับเข้าห้องขัง จนเกือบลงแดงตายเพราะไม่ได้กินเหล้า แต่หลังจากถูกปล่อยตัวออกมาแล้ว ฟักก็เสียชีวิตเพราะโรคพิษสุราเรื้อรัง และนางสมทรงถูกชาวบ้าน จับตัวไปส่งโรงพยาบาลโรคประสาทที่ กรุงเทพฯ ชาติต้องการแสดงให้เห็นถึง สังคมไทยซึ่งมักเชื่อข่าวลือที่ถูกเล่าขานกันสืบมา อันกลายเป็น คำพิพากษาที่ทำให้มนุษย์ต้องทุกข์ทรมาน และถูกทำลายในที่สุด

2.2.4 เรื่องสั้นขนาดยาวเรื่อง “เรื่องธรรมดา” (2526) มีตัวละครคือ ตัวเอกของเรื่อง ชาย และลูกสาว

ตัวเอกเป็นพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่ง เขาได้ย้ายมาอาศัยในบ้านเช่าหลังใหญ่ ซึ่งมีผู้อาศัยร่วมด้วยเป็นจำนวนมาก ในบ้านหลังนั้น เขาได้รู้จักกับหญิงชรา(ที่เขาเรียกว่ายาย) และลูกสาวของเธอ ต่อมาผู้เป็นลูกสาวเกิดป่วยเป็นโรคมะเร็งที่ทรวงอก ยายกลับไม่ส่งตัวลูกสาวไปรักษาที่โรงพยาบาลแต่นำหมอมือเถื่อนมารักษาแทน จึงถูกชายคนนั้นโกงเงินไป ท่ามกลางความเมินเฉยและการสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ ของบรรดาผู้อาศัยในบ้านเช่าหลังเดียวกัน เช่นเดียวกับตัวเอกของเรื่องซึ่งแตกต่างจากคนอื่นๆ นั้นอยู่ข้างเพราะบังเอิญเข้าไปข้องแวะกับสองแม่ลูกโดยมารยาทและเพื่อภาพพจน์ของตัวเอง เช่นไปเยี่ยมเยียนพวกเขาบ่อยกว่าคนอื่นในบ้านเช่า แต่ก็ไม่ได้ช่วยอะไรมาก เมื่อการรักษาครั้งแรกไม่เป็นผล ยายจึงหาทางรักษาจากแหล่ง อื่นๆ เช่น คนทรงเจ้า หมอดู หมอนวดแผนโบราณ แต่ก็ล้มเหลวหมด จนท้ายที่สุดลูกสาวของยายเสียชีวิต อย่างไรก็ตาม คู่รักของลูกสาวยาย กลับพากายไปอยู่ด้วย พร้อม ๆ กับความโล่งใจของตัวเอกของเรื่องที่ไม่ต้องเสแสร้งทำเป็นสนใจยายอีกต่อไป และความดีใจที่งานของเขาที่บริษัทประสบความสำเร็จ ชาติต้องการนำเสนอแนวคิดถึงสังคมปัจจุบันที่ ความเจริญทางวัตถุทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัว และไม่สนใจชะตากรรมของมนุษย์ด้วยกัน และความเจริญแบบนี้ยังทำให้หลายคน ๆ ซึ่งไม่สามารถก้าวตามทัน หันมาจมจ่อมกับสิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับวิทยาศาสตร์ นั่นคือไสยศาสตร์

2.2.5. หนังสือรวมเรื่องสั้น ชื่อ “มิดประจําตัว” (2527)

มีเรื่องสั้นจำนวน 12 เรื่องและแต่ละเรื่องต่างมีเนื้อหา แยกจากกันอย่างสิ้นเชิง

1) เรื่อง “พรุ้งนี้” (2522)

เป็นเรื่องของหญิงหม้ายซึ่งมีอาชีพ คือแม่ค้าขายอาหาร แต่ ตัวเธอชอบเล่น หอยมาก จึงเสาะแสวงหาเลขหอยจากที่ต่างๆ เช่น ไปขอหอยจากพระ แต่น้องชายที่อาศัยอยู่ในบ้าน หลังเดียวกันไม่เห็นด้วยเพราะถือว่าม่งายและตกเป็นเหยื่อของการต้มตุ๋นจากคนบางกลุ่ม แทนที่พี่สาวของเขาจะเอาเงินบางส่วนไปใช้ประโยชน์กลับเอาเงินไปสิ้นเปลืองกับหอยซึ่งไม่เคยถูก แต่ก็เพียรพยายามเล่นต่อไป ไม่ว่าเขาจะพยายามเตือนพี่สาวถึงอันตรายอย่างรุนแรง แต่หญิงหม้ายไม่เคยเชื่อ น้องชายเลย ในเรื่องนี้ชาติต้องการสื่อให้เห็นถึงการตกเป็นทาสของกระแสความเชื่อของ สังคมเกี่ยวกับเรื่อง การไปหอยและการซื้อหอย

2) เรื่อง “ผลตอบแทน” (2523)

กิมฮวย เป็นหญิงหลังค่อม ซึ่งต้องทำงานหนัก ทุก ๆ วันเพื่อ ครอบครัวยุค การเปิดร้านก๋วยเตี๋ยว เธอมักจะจมอยู่ในความ โศกเศร้าต่ออดีตและปมด้อยที่มีต่อความพิการของร่างกาย วันหนึ่งเธอได้รู้จักและสนิทสนมกับกลุ่มเด็กวัยรุ่น ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กิมฮวยแสดงความหวังโยคอคนเหล่านั้น และยังยอมให้พวกเขาติดหนี้ค่าอาหารได้ ในขณะที่กลุ่มเด็กวัยรุ่น ก็มักจะช่วยเหลือ งานเล็ก ๆ น้อย ๆ ในร้าน และพูดกับเธอ อย่างอ่อนหวาน จน กิมฮวยหลงคิดไปว่าพวกเขาเองเธอว่าเป็นคนที่มีร่างกายปกติ แต่แล้ว เมื่อมีวัยรุ่นคนหนึ่งในกลุ่ม นั้นพลอยเรียกชื่อเธอตามลักษณะของร่างกาย ทำให้ความรู้สึกที่กิมฮวยมีต่อพวกเขาเหล่านั้นเปลี่ยน ไปทันที ชาติต้องการแสดงให้เห็นถึงความทุกข์ของคนด้อยทั้งด้านสถานะทางสังคม และการยึดติดกับตัวตนในความคิดของตัวเอง

3) เรื่อง “ศาลเจ้าแม่” (2524)

เรื่องเริ่มต้นเมื่อคนไข้จักษุยานยนต์เกิด ชนต้นไม้ไทรจนเสียชีวิต ในคืนวันฝนตก แล้วชาวบ้านคิดจะไปแจ้งความตำรวจเลย ยืน กลางถนนเพื่อโบกรถยนต์ แต่คนขับรถยนต์ขับหลบ จนรถเสียหลักชนกับต้นไม้ ซึ่งหนึ่งในนั้นเสียชีวิต หลังจากเหตุการณ์ผ่านไป ชาวบ้านลือกันว่า อุบัติเหตุทั้งสองรายเกิดจากฝีมือของวิญญาณบนต้นไม้ไทร เพราะ ทั้งคนไข้จักษุยานยนต์และคนขับรถ ไม่แสดงความเคารพ แต่นักข่าวที่มาทำข่าวไม่เห็นด้วย โดยชี้ว่าอุบัติเหตุรายแรกเกิดจาก ความประมาท และรายที่สองเกิดจาก ความเข้าใจผิดคิดว่ากลุ่มชาวบ้านเป็นโจร อย่างไรก็ตามชาวบ้านไม่เชื่อ นักข่าว ในเรื่องนี้ชาติต้องการชี้ให้เห็นว่า การตกเป็นทาสของกระแสความเชื่อเรื่องวิญญาณของคน ไทยเป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมไทยไม่พัฒนา

4) เรื่อง “หมาติดแก๊ง” (2524)

ดาหวังเป็นชายชราซึ่งอาศัยบนเกาะสมุย วันหนึ่งขณะเดินกลับจากบ้านของลูกชาย เขาถูกสุนัขลอบกัด ทำให้รู้สึกเกลียดสุนัข ขึ้นมาอย่างฝังใจ ชายชราเลยทำร้าย สุนัขทุกตัวที่เห็น และต่อมาเขาเกิดตาฝ้าชอพบเห็น สิ่งต่างๆ เป็นสุนัข วันหนึ่งดาหวังไปเห็นกลุ่มฝรั่งที่มาเที่ยวเกาะและประกอบกิจกรรมทางเพศเป็นหมู่ เป็นฝูงสุนัขกำลังติดสัด เขาเลยเอาไม้ไล่ตีจนคนเหล่านั้นหนีกระเจิง ในเรื่องนี้ชาติไม่ได้แสดงความคิดเห็นชัดเจนนัก แต่เป็นไปได้ว่าเขาต้องการแสดงความไม่เห็นด้วยกับความประพฤติดังกล่าวของชาวต่างประเทศ ในเมืองท่องเที่ยวของไทย

5) เรื่อง “คนไร้ค่า” (2524)

เบนเป็นคนปัญญาทึบที่คิดว่าตัวเองจะเป็นศิลปินใหญ่ในอนาคตเพราะคำทำนายจากเส้นลายมือของเขา อย่างไรก็ตามตัวเบนเองไม่มีฝีมือทางศิลปะ และแทนที่จะฝึกฝนตนเอง เขากลับไปคลุกคลีกับพวกศิลปิน เช่นยอมเป็นคนรับใช้ นอกจากนี้ยังเสแสร้งว่าตัวเองมีความรู้ทางศิลปะ วันเขาได้ภรรยาโดยบังเอิญ ชื่อ คำซึ่งก็ปัญญาทึบเหมือนกัน ทำให้เขาต้องทำงานอย่างอื่น เช่นชุดท่อข้างถนนจนล้มป่วย แต่คำก็เอาลูกของเธอซึ่งท้องกับคนอื่นไปขายและได้เงินมาช่วยเหลือและคำก็เข้าใจว่าเบนเป็นศิลปินจริงๆเลยคิดจะนำเงินที่เหลือซื้อก้อนหินให้สามีแกะขาย ในขณะที่ความภูมิใจของเบนต่อการเป็นศิลปินยังคงดำรงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย ชาติต้องการแสดงให้เห็นถึง ความมั่งคั่งของมนุษย์ที่มีต่อเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่นเรื่อง ดวง หรือ โชคชะตา ซึ่งทำให้เขาไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ นอกจากนี้ เป็นไปได้ว่า ชาติอาจต้องการเสียดสี พฤติกรรมของศิลปินบางคนที่ หลงตัวเอง

6) เรื่อง “ซื้อบุญ” (2524)

เรื่องเริ่มต้นเมื่อ ตัวเอกของเรื่องกลับบ้าน ในเย็นวันเงินเดือนออก และได้พบกับพระมาขอเรียไ้เงินบนรถเมล์ โดยอ้างถึงบุญ แต่เขาปฏิเสธ ทำให้ตัวเองนึกถึง พ่อที่บ้านนอกเอาเอื้บเปิดไปถวายพระ เพราะอยากได้บุญและอยากให้เขาบวชเพราะหวังจะได้บุญ แต่เขายังไม่ยอมรับปากว่าจะบวช เมื่อตัวเอกของเรื่องกลับมาถึงบ้านที่เขาเช่าร่วมกับคนอื่น วัดใกล้ๆจัดงานและมีการแสดงดนตรีการกุศลโดยอ้างว่าคนเข้าชมจะได้บุญ แต่เขาไปดูเพียงเพราะอยากชมดนตรี แต่ไม่ทันดูก็ไม่พอใจงาน เลย กลับบ้านและพบว่าเด็ก ซึ่งอาศัย อยู่ในบ้านเช่าหลังเดียวกันไม่มีเงินไปดู เขาเลยให้ตัวเข้าชมดนตรีใบนั้นแก่เด็ก ทำให้เด็กคนนั้นมีความสุขมาก ตัวผู้บรรยายเห็นว่าการกระทำเช่นนี้คือการทำบุญที่แท้จริง ชาติต้องการชี้ให้เห็นถึงการสิ้นเปลืองจากการที่คนไทยตีความหมายของการทำบุญแบบผิดๆ โดยชี้ให้เห็นว่า การทำบุญที่แท้จริงคือการช่วยเหลือผู้อื่น

7) เรื่อง “อนาคตของเรา” (2525)

เป็นเรื่องเกี่ยวกับ เด็กกลุ่มหนึ่งที่เล่นกันบนกองทราย โดยใช้ปืนของเล่นเป็นหลัก นั่นคือสมมติให้พวกเขาเป็น โจรและตำรวจ ในเรื่องนี้ชาติต้องการชี้ให้เห็นถึง ภัย ซ่อนเร้นที่เกิดจากการปล่อยปละละเลยจากผู้ปกครองและร้านขายปืนของเล่นที่หวังแต่ผลประโยชน์ การกระทำเช่นนี้กลายเป็นการปลูกฝังให้เด็กคุ้นเคยกับความรุนแรง

8) เรื่อง “ ที่เห็น....และเป็นไป (2525)

รักษ์กับโชคตัดสินใจใช้วันหยุด กลับไปเที่ยวเกาะแห่งหนึ่ง พวกเขาตอนเป็นนักศึกษาศิลปะเคยมาค้างคืนที่นั่นและ ประทับใจกับความสวยงามกับความเงียบสงบของมัน แต่ครั้งนี้พวกเขากลับผิดหวัง เพราะเกาะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีความเจริญทางวัตถุมากขึ้น แต่ไม่มีความสงบอีกต่อไป ทำให้รักษ์นึกเปรียบเทียบกับชีวิตตัวเองและเพื่อน ที่เคยมีอุดมการณ์ที่จะใช้ชีวิตเพื่อศิลปะ แต่ก็ไม่สามารถทำตามอุดมการณ์ได้เพราะถูกสังคมบีบบังคับ ไฟศิลปะในตัวรักษ์จึงมอดดับลง รักษ์ได้คิดว่าท้ายที่สุดตัวเขาก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเหมือนเกาะนี้ ชาติต้องการชี้ให้เห็นถึงกรอบของสังคมที่บีบรัด ไม่ให้มนุษย์สามารถใช้ชีวิตเป็นไปอย่างที่ต้องการ

9) เรื่อง “ฝันกลางแดด” (2525)

ชายตัดหญ้าสองคน แต่ต่างวัยกัน หยุดพักได้ต้นไม้ ในตอนบ่าย ชายชราได้ลองสมมติ เล่น ๆ กับชายหนุ่ม ว่าถ้ามนุษย์สามารถกินหญ้าแทนข้าวได้ พวกเขาคงไม่ต้องทำงานหนักเพื่อซื้อข้าวกิน แต่พอสมมติไปสมมติมาแล้วพวกเขาก็พบว่าเพียงแค่ ลองจินตนาการ ก็ผิดหวังเสียแล้ว เพราะอย่างไรก็ตามพวกนายทุนหรือคนที่มั่งคั่งมาก ๆ ก็ต้องเอาหญ้ามาขายให้พวกเขาในราคาแพงอยู่ดี ชาติต้องการแสดงแนวคิดที่ว่าด้วยความโลภของมนุษย์ซึ่งมีไม่สิ้นสุดและยังต้องการเสียดสีระบบทุนนิยม

10) เรื่อง “กลับบ้านเกิด” (2526)

ตัวเอกของเรื่องกลับมาบ้านเกิดอีกครั้งและได้ไปเยี่ยมเพื่อนในวัยเด็ก ซึ่งปัญหาที่บ่และยังพิจารณา คือ ศีรษะโตกว่าคนปกติ จนต้องใช้ชีวิตอยู่แต่ในบ้าน เพื่อนของเขาทวงถามถึงไม้ซางที่เขาเคยสัญญาไว้ เมื่อเกือบยี่สิบปีที่แล้ว แต่ตัวเอกกลับเสียสนิททำให้เขานึกประหลาดใจกับความต้องการของตนในฐานะชนชั้นกลางที่มีความต้องการวัตถุ อย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะที่เพื่อนของเขา ซึ่งมีโลกแคบ ๆ มีความต้องการเพียงไม้ซางอันเดียว ชาติต้องการแสดงให้เห็นถึงความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่สิ้นสุด

11) เรื่อง “มิดประจำตัว” (2526)

ชาติจินตนาการถึงสังคมที่มีสองชนชั้นนั่นคือชนชั้นสูงที่มีมิดประจำตัว และสามารถกินคนชั้นต่ำที่ไม่มีมิดประจำตัวได้ โดยฉากของเรื่องคือ งานเลี้ยงแห่งหนึ่ง ที่พ่อแม่

พาลูก ซึ่งไร้เดียงสา มาร่วมงาน การรับประทานอาหารในงานเป็นแบบบุฟเฟต์ คือคนในงานจะใช้ มีดประจำตัว หั่นร่างของเหยื่อคือ คนชั้นต่ำ ที่มีทั้งชายและหญิงมีครรภ์ เป็นชิ้น ๆ แล้วตักใส่จานไปกิน ในตอนจบของเรื่อง ผู้เป็นลูกชายซึ่งตอนแรกปฏิเสธที่จะรับประทานเนื้อคนชั้นต่ำได้ลองชิม เนื้อตามการบังคับของพ่อแม่แล้วเกิดจิตใจขึ้นมา ในเรื่องนี้ชาติต้องการเสียดสีการที่พวกคนรวย หรือพวกนายทุนแสวงหาผลประโยชน์จากพวกกรรมชีพหรือคนจนอย่างมาก ชนิดที่ว่าถึงเลือดถึงเนื้อ

12) เรื่อง “ที่นี้เจียบสงบ” (2526)

ชาติจินตนาการถึงสังคมในอนาคตที่ถูกรัฐบาลคอมพิวเตอร์เข้ายึดครอง และควบคุมเสรีภาพ ในทุกด้าน เช่นแม้แต่ การหัวเราะ หรือร้องไห้ ก็ต้องถูกเก็บภาษี แต่ก็มีศิลปิน คนหนึ่งพยายามกบฏต่อกฎหมายนี้และถูกเก็บภาษีจนหมดตัว ไม่มีแม้แต่เสื้อผ้าที่จะติดตัวสักชิ้น เดียว ในที่สุดเขาถูกจับและเนรเทศออกจากประเทศนี้ ชาติต้องการสะท้อนให้เห็นประเทศในสถานะถูกปกครองโดยเผด็จการซึ่งริดรอนสิทธิของสื่อมวลชนที่ต้องการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

2.2.6 นวนิยายขนาดสั้นชื่อ “หมาเน่าลอยน้ำ” (2530) มีตัวละครหลักเพียงคนเดียวคือ ผู้บรรยายเรื่องที่ชาติใช้คำว่า “คุณ”

ตัวเอกของเรื่องมีอาชีพเป็นนักโฆษณาและมีอุดมการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลง ค่านิยมการเอาเปรียบกันในสังคม เขาหวังว่าตัวเองจะเป็นคนเริ่มต้นก่อน และ ค่อย ๆ ขยาย ใหญ่ ออกไปจนเป็นกลุ่มใหญ่ เขาร่วมกับเพื่อนก่อตั้งบริษัทโฆษณา โดยคิดค่าจ้างไม่แพงเหมือน บริษัทโฆษณาอื่นๆ เพื่อที่ว่าพวกนายทุนเจ้าของสินค้าจะไม่ เพิ่มค่าโฆษณาไปกับราคาสินค้าจน ผู้บริโภคต้องเดือดร้อน อย่างไรก็ตามพวกเขาก็พบความล้มเหลว แต่แล้วในคืนวันหนึ่ง ตัวเอกผลอ กลับในขณะที่ขับรถเลยทำให้เกิดอุบัติเหตุซ้อนกันหลายราย และเจ้าทุกข์หลายคนที่รู้มเรียกค่าเสียหายจากเขาในลักษณะกอบโกยและเอาเปรียบ แม้แต่ตำรวจเจ้าของคดี ก็เอาเปรียบตัวเอกโดยการเรียกเงินจากอู่ที่เขาแนะนำให้อุ้มรถของตัวเอกและเจ้าทุกข์ จนตัวเอกเห็นว่าอุดมการณ์ที่เขา เคยมีอยู่นั้นเริ่มมีความเป็นไปได้น้อยลงทุกที ทุกคนในสังคมจำเป็นต้องเลือกเอาว่าจะเป็นผู้ที่เอาเปรียบหรือผู้ถูกเอาเปรียบ

2.2.7 นวนิยายขนาดยาวชื่อ “พันธุ์หมาบ้า” (2531)

(เนื่องจากเรื่องนี้มีตัวละครและเนื้อเรื่องย่อยมากมายจึงขอลำถึงเฉพาะ ตัวละครที่มีบทบาทมากที่สุด ของเรื่อง คือ อ็อคโต้ และพาย)

ในช่วงแรกของเรื่องชาติได้บรรยายให้เห็นถึงชีวิตของอ็อคโต้ ที่ต้องระเหเร่ร่อน ออกจากบ้านเพราะต้องคดีทำร้ายร่างกาย อีกทั้งยังน้อยใจที่พ่อไปมีภรรยาใหม่ เขาไปได้งาน

เป็นเด็กเปิดประตูและนั่งลงคุยบาร์แถวพัฒน์พงศ์ แต่แล้วชีวิตก็ต้องเปลี่ยนไป เมื่อ เขากลับไปหา พ่ออีกครั้งแล้วพบว่าที่จริงแล้ว พ่อรักเขาตลอดมา และยังได้รู้ว่าในวงการนักแสดง มีการจ้างที่จะหัก หลังกันตลอดเวลา เลยปลีกตัวไปอยู่กับกลุ่มเพื่อนใหม่ ที่พัทยา สลับกับบ้านของพ่อ

ส่วนที่ยื่น สาเหตุที่เขาต้องหนีจากบ้านก็เพราะ ถูกเตี้ย บังคับให้ค้าขาย ทั้งที่เขาไม่ชอบ ในช่วงที่หนีนั้นเขาก็ทำการค้าเพื่อแสดงให้เตี้ยและทางบ้านเห็นความสามารถ แต่ แล้วกลับถูก หุ่นส่วนโกงจนเกือบหมดตัว แต่หทัยกลับมาคืนดีกับเตี้ยอีกครั้งเมื่อ เตี้ยล้มป่วยหนัก และเสียชีวิตในเวลาต่อมา เขาได้มรดกจากเตี้ยคือร้านทอง หลังจากบริหารกิจการของร้านอย่างแข็ง ขันแล้วเขามอบให้พี่สาวของเขาเป็นผู้บริหารงานแทน ส่วนตัวเขาขอเร่ร่อนไปใช้ชีวิตนอกบ้านโดยการเป็นนักดนตรี จนมาพบกับกลุ่มเพื่อนของอ๊อดได้

ทั้งสองคนพยายามจะตั้งตัว โดยอ๊อดได้ไปเปิดร้านขายเครื่องหนังที่ภูเก็ต ในขณะที่หทัย ซึ่งตอนนั้นแต่งงานมีครอบครัวได้เปิดร้านอาหารที่ภูเก็ตเหมือนกัน แต่ทั้งคู่ก็ล้มเหลว เพราะ อ๊อดได้ ใช้ชีวิตแบบเสเพลนั่นคือ มั่วแต่ดื่มเหล้าเสพยาเสพติดและสนุกสนานกับเพื่อนไปวัน ๆ ส่วนหทัย มีปัญหาเรื่อง ผู้หญิง และกัญชา จนภรรยาต้องหอบลูกหนีถึงสองครั้ง ในที่สุด หทัยกลับไป ประกอบกิจการของครอบครัวที่กรุงเทพ ส่วนอ๊อดได้ ได้ไปอยู่กับแฟนสาวชาวเยอรมัน ที่ประเทศ บ้านเกิดของเธอ และเปิดร้านอาหารไทยที่นั่น ในเรื่องนี้ชาติต้องการสื่อให้เห็นถึงแนวคิดของเขา หลายประเด็นนั้นคือ

- 1) ความรักอิสระ และ การมีพันธมิตรผู้อื่น
- 2) ความรักที่พ่อแม่มีต่อลูก
- 3) พ่อแม่และลูกควรมีความเข้าใจซึ่งกัน
- 4) พิษภัยของยาเสพติด
- 5) มิตรภาพของกลุ่มเพื่อนท่ามกลาง การเอารัดเอาเปรียบกันของคน

ในสังคม

2.2.8. หนังสือรวมเรื่องสั้น ชื่อ “ นครไม่เป็นไร” (2532)

มีเรื่องสั้นจำนวน 11 เรื่อง แต่ละเรื่องมีเนื้อหาที่เป็นอิสระจากกัน

1) เรื่อง “เรื่องเปรียบเทียบ” (2527)

ตัวเอกมีเพื่อนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนอยู่สองคน และทั้งคู่บังเอิญมาหาตัวเอก เพื่อปรึกษาปัญหา ชีวิตในเวลาไล่เลี่ยกัน โดยเพื่อนที่มาเป็นคนที่สองจะมีปัญหาหนักกว่า เมื่อต่างเล่าปัญหาของแต่ละฝ่ายให้ตัวเอกฟังแล้ว เพื่อนที่มาเป็นคนแรกรู้สึกสบายใจเพราะได้เปรียบเทียบกับตัวเองกับเพื่อนของตัวเองคนที่สอง แต่เพื่อนคนแรกก็รู้สึกสบายใจเหมือนกัน เมื่อเปรียบเทียบกับ

เขาเองกับขอทานข้างถนน ชาติดต้องการแสดงให้เห็นว่าความทุกข์หรือความสุขเกิดจาก การคิด หรือมุมมองที่มนุษย์มีต่อสถานการณ์ มากกว่าตัวสถานการณ์จริง

2) เรื่อง “คน หมา นก” (2527)

ชายคนหนึ่งขณะดื่มเบียร์อยู่ในสวนได้ เห็นพบนกอยู่บนต้นไม้ เพราะสุนัข ที่อยู่ใกล้ ๆ เหา เขาพยายามจะจับนกตัวนั้นถึงสองครั้งแต่พลาด ในครั้งที่สองสามารถคว้าได้แต่หาง ของนก ทำให้ชายคนนั้นเสียใจแต่กลับไปโทษ สุนัขตัวที่เฝ้าทำให้เขาเห็นนกแทนโดยการเตะมัน ใน เรื่องนี้ชาติดต้องการสื่อให้เห็นถึงการที่มนุษย์ชอบโทษสิ่งภายนอกมากกว่าตัวเอง

3) เรื่อง “เรียงความเรื่องบทสวดมนต์” (2527)

ตัวเอกของเรื่องบรรยายให้เห็นถึงชีวิตของตน เมื่อยังเป็นเด็กที่ต้องอาศัยอยู่ กับวัด แล้วเขากับเพื่อน ถูกพระที่วัดบังคับให้สวดมนต์ ถ้าสวดมนต์ไม่ได้จะถูกทำโทษคือเขียนตี อย่างหนัก ทำให้พวกเด็กวัดเกิดความทุกข์อย่างมาก แต่เมื่อพวกเขาโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ลืมบทสวด มนต์นี้เพราะไม่ได้นำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ในเรื่องนี้ชาติดต้องการแสดงให้เห็นถึงหลงติดอยู่กับ จารีตแบบเดิม ๆ ซึ่งไม่เหมาะกับยุคสมัย โดยมีพระเป็นตัวอย่าง

4) เรื่อง “หายไปกับลมหายใจ” (2527)

ครูโท แพทย์แผนโบราณ เสียชีวิตกลายเป็นวิญญาณ แต่เขายังดีใจเพราะ ไม่ได้เผยแพร่เคล็ดวิชาให้กับลูกศิษย์จนหมด ด้วยความกลัวว่าลูกศิษย์จะไม่ให้ความเคารพ ในคิน หนึ่งของงานศพ ลูกศิษย์ที่ครูโทไล่ออกไปจากสำนัก ได้กลับมาอีกครั้งเพื่อขอโมยเคล็ดวิชาที่ครูโท ไม่เคยถ่ายทอดให้ใคร ในที่สุดวิญญาณของครูโทก็เกิดความละอาย เมื่อ ศิษย์คนนั้นบอกกับเพื่อนที่ พยายามขัดขวางเขาว่า คุณค่าของความเป็นครูอยู่ที่การเผยแพร่วิชาให้แก่สาธารณชน เพื่อความ ก้าวหน้าทางวิชาการ และประโยชน์ของส่วนรวมไม่ใช่การปกปิดความรู้ เพื่อความยิ่งใหญ่ของตัว เอง

5) เรื่อง “เมืองผีหลอก” (2528)

ปู่ด้ายเสียชีวิตกะทันหัน วิญญาณของเขาจึงต้องลอยไปอยู่เมืองผีแล้วพบว่าที่นั่นมีการเลือกตั้งผู้แทนผี ซึ่งมีผู้สมัครที่ใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการหลอกล่อชาวเมืองลงคะแนน เสียงให้แล้วก็นักรบชิงไหวพริบเหมือนเมืองมนุษย์ ปู่ด้ายพยายามจะบอกกับชาวเมืองเกี่ยวกับ เรื่องนี้ แต่ก็ถูกจับและเนรเทศออกจากเมืองผีไปมีชีวิตที่เมืองมนุษย์เหมือนเดิม ในเรื่องนี้ชาติด ต้องการเสียดสีการหาเสียงของพวกนักการเมือง

6) เรื่อง “อากาศรอบกาย” (2529)

พรสวรรค์เป็นบริการในบาร์เล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ต่อมาเขาได้สมัครเป็นนักเรียนโรงเรียนสอนการแสดง เพื่อจะได้เป็นดาราที่มีชื่อเสียง อย่างที่เขาใฝ่ฝันมานาน วันหนึ่ง เขามี

โอกาสได้แสดงเป็นตัวประกอบของละครโทรทัศน์ และบทบาทที่เขาได้รับก็เป็นบริกรอีกเช่นกัน แต่แล้วด้วยความประหม่า และความตื่นเต้นต่อหน้ากล้องทำให้เขาล้มเหลวในการแสดงบทบาทนี้ ในเรื่องนี้ชาติต้องการแสดงให้เห็นถึง การกระเพื่อมขึ้นกระเพื่อมลงของจิตมนุษย์และอิทธิพลที่ลึกลับภายนอกมีต่อจิตใจ และร่างกาย

7) เรื่อง “บ้านเมืองของเธอ” (2529)

ผู้หญิงคนหนึ่งเลิกงานตอนดึกและจำเป็นต้องกลับบ้านเพียงคนเดียวเธอจึงต้องระมัดระวังตัวอย่างมาก เช่น พยายามเอาเครื่องประดับเก็บไว้ในกระเป๋า และลบเครื่องสำอางออกจากหน้า รวมไปถึงการยืนอยู่บนรถเมล์ ในที่สุดเธอก็ต้องเผชิญกับความกลัวอีกครั้งเมื่อต้องเดินเข้าบ้านผ่านซอยเปลี่ยว มืดๆ คนเดียว ชาติใช้เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความกลัวของคนในสังคมไทยต่อ อาชญากรรมที่มีอยู่มากมาย

8) เรื่อง “ศัตรูภายใน” (2530)

ท่านแม่ทัพได้เป็นประธานในการตรวจกำลังพล ก่อนที่เหล่าทหารจะออกไปรบ ในตอนต้นเรื่อง เขามีความภูมิใจอย่างมากต่อตำแหน่งและอำนาจที่มีอยู่เหนือคนจำนวนมาก แต่แล้วในขณะที่กำลังเดินตรวจกำลังพล เขาเกิดปวดท้องกระทันหัน แต่ก็ต้องฝืนเดินต่อไปด้วยความกลัวว่าจะมีคนนิทา ทำให้ตัวเองต้องทรมาณเพราะความปวด ในที่สุดท่านแม่ทัพตระหนักว่าที่จริงแล้ว ความภาคภูมิใจในความเป็นแม่ทัพเป็นศัตรูภายในที่น่ากลัวกว่าศัตรูภายนอก ที่เขาและทหารกำลังเผชิญอยู่ นั่นคือ ชาติเห็นว่า เกียรติยศชื่อเสียงเป็นสิ่งมายา ทั้งหมดล้วนแต่เกิดจากการปรุงแต่งของจิต

9) เรื่อง “อวัยวะใหม่” (2531)

ชายคนทำงานคนหนึ่งไม่เคยใส่नाฬิกาเลย แต่เมื่อเขาได้รับของขวัญจากเจ้านายเป็นนาฬิกาข้อมือ เขาจึงจำเป็นต้องใส่โดยมารยาท จากเดิมที่ชายคนนั้นรู้สึกรำคาญ กลายเป็นความเคยชินกับนาฬิกา จนถึงขนาดที่ว่าถ้าวันใดเขาสวมนาฬิกาจะรู้สึกหงุดหงิดในเรื่องนี้ชาติต้องการชี้ให้เห็นถึง อิทธิพลของร่างกายที่มีต่อจิตใจ

10) เรื่อง “แมวบนหลังคา” (2531)

หญิงท้องแก่คนหนึ่งซึ่งสามีไม่เอาใจใส่ ได้เห็นแมวแม่อู่อ่อน สอนลูกของมันบนหลังคาในคืนวันหนึ่ง เหตุการณ์นี้กลายเป็นคติสอนใจให้เธอได้เห็นสังขารว่า ทุกคนต้องมีการต่อสู้กับชีวิตอย่างกล้าหาญ

11) เรื่อง “นครไม่เป็นไร” (2532)

เมื่อนครไม่เป็นไรที่ชาวเมืองส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอย่างเชื่องช้าเพราะเคยชินกับอาชีพเกษตรกรรม เปลี่ยนจากยุคเกษตรกรรมเป็นยุคอุตสาหกรรมโดยการรับเอาเครื่องจักรมา

ใช้ ท่านผู้นำจึงขอให้ชาวเมืองเปลี่ยนนิสัยให้เป็นคนที่มีกระตือรือร้นมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของเครื่องจักร ในเรื่องนี้ชาติต้องการเตือนคนไทยให้รู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพของสังคมที่เกิดขึ้นแปลง

2.2.9 นวนิยายเรื่อง “เวลา” (2535)

ผู้กำกับหนังอาวูโสคนหนึ่งได้บังเอิญเข้าไปดูละครที่จัดโดยเด็กมหาวิทยาลัยซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ ชีวิตของคนชราในบ้านพักคนชราแห่งหนึ่งที่มีตัวเอกคือยายสอน ผู้มีนิสัยที่แตกต่างจากตัวละครทั้งหมดคือ ชอบครุ่นคิดถึงสังกรรมของชีวิต, ยายจันทร์ ซึ่งคิดแต่เรื่องเงิน, ยาย ทับทิมซึ่งถูก ลูกชายและลูกสาวไล่ออกจากบ้านพร้อมกับลูกคนเล็กที่สติไม่ดี, ยาย นวล ซึ่งต้องมาอยู่บ้านพักคนชราเพราะลูกชายประสบอุบัติเหตุจนพิการ, ยายบุญเรือน ซึ่งหลงอยู่กับอดีตของความเป็นลูกสาวเจ้าพระยาและยายอยู่ซึ่งพิการจนไม่สามารถเคลื่อนไหวได้แม้แต่จะพูด

จากเริ่มแรกที่คุณกำกับคนนี้รู้สึกอึดอัด ละครก็ค่อย ๆ สะท้อนให้เขานึกถึงชีวิตของตัวเองควบคู่ไปด้วย นั่นคือเขาเป็นคนที่ทำงานหนัก จนไม่มีเวลาให้ครอบครัว แม้แต่ไม่มีเวลาจะไปงานศพของลูกสาว และต่อมาเมื่อ ภรรยาเสียชีวิต เขาก็ทุกข์ใจมากเพราะความเหงา

แต่ต่อมา เนื้อหาของละครก็สื่อให้เขาเห็นถึงสังกรรมของชีวิตเช่นความไม่เที่ยงแท้ของชีวิตเพราะเวลา รวมไปถึง ความทุกข์ของคนชราที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง และความอ่อนแอของร่างกายที่ใกล้จะดับสลาย ในท้ายสุด ความคิดของยายสอนต่อหน้าศพของยายอยู่ที่มีต่อการไม่มีอยู่ของตัวคนมนุษย์ ทำให้ผู้กำกับ ปลงตกกับชีวิต และตัดสินใจจะใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ให้ดีที่สุด

ในเรื่องนี้ ชาติต้องการสื่อว่า มนุษย์ควรรักและช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่ซึ่งชราภาพจนช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มากกว่าจะมาหลงยึดติดสิ่งภายนอก ซึ่งมีเวลาเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นความไม่จริงของมัน